

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 3Tdo/83/2019
Identifikačné číslo spisu: 6914010679
Dátum vydania rozhodnutia: 07.10.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Ivetta Macejková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:6914010679.3

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky JUDr. Ivety Macejkovej, PhD., LL.M. a sudcov JUDr. Jany Serbovej a JUDr. Martina Bargela, na neverejnom zasadnutí konanom 7. októbra 2020 v Bratislave, v trestnej veci obvineného I. R. pre trestný čin krádeže podľa § 247 ods. 1, ods. 2 písm. a), ods. 5 Trestného zákona v znení platnom a účinnom do 1. januára 2006 a iné, o dovolaní obvineného proti uzneseniu Krajského súdu v Banskej Bystrici zo 14. júna 2017, sp. zn. 4To/56/2017, takto

rozhodol:

Podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku dovolanie obvineného I. R. s a o d m i e t a.

Odôvodnenie

Rozsudkom Okresného súdu Rimavská Sobota (ďalej aj len „okresný súd“ alebo „súd prvého stupňa“) zo 4. novembra 2016, sp. zn. 2T/179/2014 bol obvinený I. R., nar. X. R. XXXX v K., Z. republika, naposledy trvale bytom v K., ul. D. H. K. T. XXXX, t. č. bytom v K., ul. B. L. XXXX/XX (ďalej aj len „obvinený“) v bode 1/ uznaný za vinného zo spáchania trestného činu krádeže podľa § 9 ods. 2 k § 247 ods. 1, ods. 2 písm. a), ods. 5 Trestného zákona účinného do 1. januára 2006 (ďalej len „Tr. zák.“) resp. v bode 2/ zo spáchania trestného činu sprenevery podľa § 248 ods. 1, ods. 3 Tr. zák., ktorých sa dopustil na tom skutkovom základe, že

1/ v presne nezistenom čase, v dobe od 18.16 h., dňa 13. júna 2004 do 05.30 h., dňa 14. júna 2004 v I. T. na B. ulici č. XX, spolu s dvomi nestotožnenými osobami nezisteným spôsobom otvorili vchodovú bránu do objektu H. Y. a B. B. T. a vošli do dvora s motorovým vozidlom značky Ford Tranzit ev. čísla K. XXX D., kde vypáčili bránu na dvoch garážach určených na skladovanie tovaru, vyradili z prevádzky elektronický zabezpečovací systém a zo skladového priestoru odcudzili cigarety rôznych značiek a iný tovar, ktoré odviezli na dosiaľ nezistené miesto, čím spôsobili H. Y., s.r.o. I. T.kodu vo výške 1.675.232,22 Sk (55.607,52 Euro) a B. B. T., s.r.o. I. T.kodu vo výške 1.753.073,49 Sk (58.191,36 Euro).

2/ dňa 06. júna 2002 v Bratislave uzavrel s leasingovou spoločnosťou H. A. K., a.s. P. leasingovú zmluvu číslo XXXXXXXX, ktorej predmetom bol nájom osobného motorového vozidla zn. Škoda

Octávia 1,6 GLX ev. čísla K. XXX D., s dobou nájmu na 36 mesiacov s tým, že sa zaviazal v 36-tich mesačných splátkach hradiť po 12.164,- Sk (403,77 Euro) a hoci vedel, že predmet nájmu je majetkom leasingovej spoločnosti, v máji 2004 toto motorové vozidlo dal do užívania R. Q. a vozidlo leasingovej spoločnosti nevrátil, ani neuhradil všetky splátky, čím spôsobil spoločnosti H. A. K., a.s. P.kodu vo výške 135.642,- Sk (4.502,49 Euro).

Za to mu bol okresným súdom uložený podľa § 247 ods. 5 Tr. zák., § 35 ods. 1 Tr. zák. úhrnný trest odňatia slobody vo výmere 2 (dva) roky s tým, že podľa § 58 ods.1 písm. a) Tr. zák. súd obžalovanému podmienene odložil výkon trestu odňatia slobody.

Podľa § 59 ods. 1 Tr. zák. súd obžalovanému určil skúšobnú dobu v dĺžke 5 (päť) rokov.

Podľa § 288 ods. 1 Trestného poriadku odkázal súd prvého stupňa poškodených H. Y. s.r.o. I. T. a B. B. T. s.r.o. I. T. s nárokom na náhradu škody na civilný proces.

Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej aj len „krajský súd“ alebo „odvolací súd“) ako súd odvolací rozhodujúci na podklade odvolania podaného tak prokurátorom ako aj obvineným rozhodol uznesením zo 14. júna 2017, sp. zn. 4To/56/2017 tak, že odvolania prokurátora a obvineného podané proti rozsudku súdu prvého stupňa postupom podľa § 319 Trestného poriadku zamietol.

Proti uzneseniu krajského súdu podal obvinený prostredníctvom ustanovenej obhajkyne dovolanie a to s poukazom na údajné naplnenie dovolacích dôvodov podľa § 371 ods. 1 písm. c) [zásadným spôsobom bolo porušené právo na obhajobu], písm. d) [hlavné pojednávanie alebo verejné zasadnutie bolo vykonané v neprítomnosti obvineného, hoci na to neboli splnené zákonné podmienky] a napokon písm. g) [rozhodnutie je založené na dôkazoch, ktoré neboli súdom vykonané zákonným spôsobom] Trestného poriadku.

Z obsahu podaného dovolania je zrejmé, že ako porušenie jeho práva na obhajobu obvinený vníma predovšetkým to, že v čase prebiehajúceho trestného konania došlo k jeho pozbaveniu spôsobilosti na právne úkony. V dôsledku uvedeného mu bola súdom ustanovená opatrovníčka, ktorá síce bola orgánmi činnými v trestnom konaní predvolávaná na procesné úkony, avšak týchto sa nezúčastňovala. Následne súd obvinenému ustanovil náhradnú opatrovníčku, proti čomu podal obvinený sťažnosť a na podklade podanej sťažnosti krajský súd rozhodol, že nakoľko v priebehu už začatého trestného konania nie je možná zmena v osobe opatrovníka budú všetky zvyšné úkony, ktoré do toho času vo veci neboli vykonané, budú ďalej vykonávané za účasti pôvodnej opatrovníčky. Ďalej obvinený dodal, že na „prvom“ hlavnom pojednávaní v jeho trestnej veci sa zúčastnil osobne a nakoľko už nebol väzobne stíhaný, neexistoval u neho dôvod povinnej obhajoby, avšak na dotknutom hlavnom pojednávaní sa musela zúčastniť aj ustanovená opatrovníčka, čo sa však nestalo. Preto obvinený nemohol vykonať platným spôsobom vyhlásenie o vine podľa § 257 a nasl. Trestného poriadku, aj keď mu súd prvého stupňa takúto možnosť dal a týmto spôsobom bol teda hrubo ukrátený na jeho právach. Na „poslednom“ hlavnom pojednávaní konanom dňa 4. novembra 2016 už mal prinavrátenú spôsobilosť na právne úkony, a to počnúc 26. aprílom 2016. Na toto hlavné pojednávanie sa však z dôvodu práceneschopnosti nedostavil, o čom predložil súdu prvého stupňa riadne a včas ospravedlenie spolu s potvrdením o práceneschopnosti. Jeho obhajca ešte pred začatím hlavného pojednávania trval na osobnej účasti obvineného na hlavnom pojednávaní a z uvedeného dôvodu toto žiadal odročiť, čomu však súd prvého stupňa nevyhovel a vo veci rozhodol v neprítomnosti obvineného. Obvinený sa následne zúčastnil verejného zasadnutia na odvolacom súde nariadenom za účelom prejednávania a rozhodnutia o jeho odvolaní, kde prostredníctvom obhajcu žiadal vypočuť pôvodného obhajcu, ktorý by dosvedčil, že jeho cestou trval na hlavnom pojednávaní konanom dňa 4. novembra 2016 pred okresným súdom na prejednaní veci v jeho osobnej prítomnosti, avšak okresný súd tento návrh nezaprotokoloval a nenachádza sa ani v zvukovom zázname z hlavného pojednávania. Krajský súd však odvolanie obvineného zamietol s tým, že jeho žiadosť o účasť na hlavnom pojednávaní nebola dostatočne preukázaná.

V tejto súvislosti Najvyšší súd Slovenskej republiky považuje za potrebné poznamenať, že obvinený

doručil ešte dňa 25. marca 2019 okresnému súdu osobne spísané podanie označené ako „Dovolanie“.

Najvyšší súd sa zaoberal aj s obsahom tohto podania obvineného, ktoré podal sám vo vlastnom mene pred tým, ako došlo k podaniu kvalifikovaného dovolania spísaného obhajcom obvineného, ako aj v ňom obsiahnutými námietkami. Na tomto mieste najvyšší súd uzatvára, že vzhľadom na skutočnosť, že uvedené podanie bolo súdom prvého stupňa zaslané na vedomie a prípadné vyjadrenie sa prokurátorovi, bolo by prinajmenšom nelogické dospieť k takému záveru, že by sa s jeho obsahom obhajca žiadnym spôsobom neoboznámil; o to viac, ak na jeho obsah priamo odkazuje v ním autorizovanom dovolaní.

Preto bolo povinnosťou najvyššieho súdu riadne sa vysporiadať v dovolacom konaní aj s obsahom tohto podania, v ktorom uviedol nad rámec skôr vyjadrených dovolacích námietok to, že nebol vypočutý svedok - jeho bývalý obhajca, ktorý vzhľadom na neprítomnosť obvineného na hlavnom pojednávaní konanom dňa 4. novembra 2016 pred okresným súdom nemohol byť zbavený povinnosti zachovávať mlčanlivosť, nakoľko tejto ho mohol zbaviť výlučne obvinený. Ako uviedol obvinený už v podanom odvolaní, má za to, že rekognícia prebehla nezákonným spôsobom, k čomu sa vyjadril práve označený svedok. Neboli vypočutí ani svedkovia D. a D., ktorí sa bez ospravedlnenia nedostavili na hlavné pojednávanie konané v naposledy označený dátum a okresný súd bez ďalšieho upustil od ich výsluchu s tým, že aj bez ich výsluchu môže zákonne rozhodnúť.

Na základe vyššie uvedeného obvinený navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky

„v súlade s ustanovením § 388 ods. 1 Trestného poriadku prijal dovolanie zo 14. marca 2019 ako dôvodné, aby následne určil termín verejného zasadnutia a aby po preskúmaní výrokov dovolaní odsúdeného napadnutých rozhodnutí, v súlade s ustanovením § 368 ods. 1, ods. 2 Trestného poriadku, následne v súlade s ustanovením § 388 ods. 1, ods. 2 Trestného poriadku vrátil vec súdu prvého stupňa na nové prerokovanie a rozhodnutie a to v súlade s dovolaním odsúdeného alebo aby Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol v súlade s ustanovením § 382a Trestného poriadku a následne aby postupoval podľa ustanovenia § 368 a § 388 ods. 1 Trestného poriadku.“

K podanému dovolaniu sa vyjadril dňa 26. septembra 2019 prokurátor Okresnej prokuratúry Rimavská Sobota (ďalej len „prokurátor“).

K obvineným uplatnenému dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku prokurátor vo všeobecnosti zdôraznil, že sa s argumentáciou obvineného nestotožňuje. V tejto súvislosti poukázal na § 35 ods. 1 v spojení s § 213 ods. 1 Trestného poriadku, z ktorých je zrejmé, že je právom zákonného zástupcu zúčastniť sa úkonov, ktorých sa môže zúčastniť samotný obvinený, avšak uvedené nemožno vnímať ako jeho explicitne formulovanú povinnosť. Naviac, § 213 ods. 1 Trestného poriadku upravuje iba možnosť vyšetrovateľa umožniť obvinenému účasť na vyšetrovacích úkonoch, z čoho je možné vyvodiť, že na povolenie účasti na nich rovnako neexistuje u obvineného zákonný nárok. Tento má právo požiadať o umožnenie účasti na úkonoch vyšetrovania a je v rozhodovacej právomoci policajta, či takúto účasť obvinenému umožní. Z podaného dovolania však nevyplýva, že by sa opatrovníčka akýmkoľvek spôsobom domáhala umožnenia jej účasti na vyšetrovacích úkonoch. Samotná skutočnosť, že úkonov prípravného konania sa nezúčastňovala, nemôže naplniť dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, pričom prokurátor zdôraznil, že obvineného aj v priebehu prípravného konania zastupoval obhajca a teda jeho právo na obhajobu bolo v celom rozsahu zachované. Čo sa dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku týka prokurátor poukázal na § 120 ods. 2 Trestného poriadku, k čomu dodal, že obvinený nepredložil súdu potvrdenie ošetrojúceho lekára o tom, že mu jeho zdravotný stav neumožňuje bez ohrozenia života alebo závažného zhoršenia zdravotného stavu alebo z dôvodu nebezpečenstva rozšírenia nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby účasť na hlavnom pojednávaní. Ostatne ani v podanom dovolaní netvrdí, že mu to jeho zdravotný stav neumožňoval, pričom potvrdenie o práceneschopnosti a samotná práceneschopnosť nie je bez ďalšieho stavom, ktorý obvinenému bráni v účasti na hlavnom pojednávaní. Pokiaľ si teda obvinený nesplnil povinnosť vyplývajúcu z § 120 ods. 2 Trestného poriadku, v zmysle ktorého by mu jeho zdravotný stav neumožňoval účasť na hlavnom pojednávaní, súd mohol hlavné pojednávanie

vykonať v jeho neprítomnosti tak, ako to upravuje § 252 ods. 2, ods. 3 Trestného poriadku. S poukazom na uvedené má prokurátor za to, že dôvod dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku rovnako nebol naplnený, pričom v zostávajúcom obsahu vyjadrenia k podanému dovolaniu poukázal na to, že čo sa dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku týka, tento je obvineným odôvodnený len s poukazom na nesprávne a nedostatočné zistenie skutkového stavu. Uvedené však nemôže zakladať žiaden z dovolacích dôvodov podľa § 371 ods. 1 a nasl. Trestného poriadku.

S poukazom na vyššie uvedené prokurátor navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie obvineného zamietol postupom podľa § 392 ods. 1 Trestného poriadku.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 377 Trestného poriadku) zistil, že dovolanie je prípustné (§ 368 ods. 1, ods. 2 písm. h/ Trestného poriadku), bolo podané oprávnenou osobou (§ 369 ods. 2 písm. b/ Trestného poriadku), v zákonom stanovenej lehote (§ 370 ods. 1 Trestného poriadku), na mieste, kde možno tento mimoriadny opravný prostriedok podať (§ 370 ods. 3 Trestného poriadku), obsahuje odôvodnenie (§ 374 ods. 1, ods. 2 Trestného poriadku) a dospel k záveru, že nie je možné o dovolaní rozhodnúť v súlade s návrhom obvineného, pretože je zřejmé, dôvody dovolania podľa § 371 Trestného poriadku splnené neboli, a to riadiac sa nasledovným:

K dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku:

Podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, dovolanie možno podať, ak zásadným spôsobom bolo porušené právo na obhajobu.

Zásada „práva na obhajobu“ vyjadruje požiadavku, aby v trestnom procese bola zaručená ochrana práv a záujmov osoby, proti ktorej sa vedie trestné konanie, a je teda nevyhnutým prostriedkom úspešného výkonu súdnictva smerom k ochrane základných práv a slobôd. Jej legislatívne vyjadrenie a reálne zabezpečenie svedčí v podstate nielen o stupni demokracie v trestnom procese daného štátu, ale vo svojej podstate jej realizácia v čo najširšom meradle je nielen v záujme osoby, proti ktorej sa vedie trestné konanie, ale v záujme celej spoločnosti, pretože toto právo neplynie len z ochrany práv jednotlivca, ale aj zo záujmu štátu na zistení pravdy. Podľa názoru dovolacieho súdu právo na obhajobu sa zaručuje ako základné právo, ktoré podlieha všetkým pravidlám, ktoré sa uznávajú pri ochrane základných práv a slobôd, a možno ho vnímať aj ako prostriedok nastoľujúci spravodlivú rovnováhu medzi verejnými záujmami, ktoré sú predmetom ústavnej ochrany a ochranou práv obvineného.

Zásada „práva na obhajobu“ obsahuje tri relatívne samostatné práva obvineného :

- právo obhajovať sa osobne, alebo
- právo obhajovať sa za pomoci obhajcu podľa vlastného výberu, alebo
- právo na bezplatnú pomoc obhajcu, ak obvinený nemá prostriedky na zaplatenie obhajcu a vyžadujú to záujmy spravodlivosti.

Naviac, konštantná judikatúra právo na obhajobu v zmysle dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku chápe ako vytvorenie podmienok pre plné uplatnenie procesných práv obvineného a jeho obhajcu a zákonný postup pri reakcii orgánov činných v trestnom konaní a súdu na uplatnenie každého obhajovacieho práva. Platný Trestný poriadok obsahuje celý rad ustanovení, ktoré upravujú jednotlivé čiastkové práva obvineného, charakteristické pre príslušné štádium trestného konania. Prípadné porušenie len niektorého z nich, pokiaľ sa to zásadným spôsobom neprejaví na postavení obvineného v trestnom konaní, samo osebe nezakladá dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Zo znenia tohto ustanovenia totiž jednoznačne vyplýva, že len porušenie práva na obhajobu zásadným spôsobom je spôsobilé naplniť uvedený dovolací dôvod. V praxi to spravidla znamená, že o zásadné porušenie práva na obhajobu pôjde najmä vtedy, ak obvinený nemal v konaní obhajcu, hoci v jeho trestnej veci boli splnené dôvody povinnej obhajoby.

Takéto pochybenia súdov nižšieho stupňa však najvyšší súd v konaní nezistil.

V tejto súvislosti považuje najvyšší súd za potrebné úvodom poukázať na znenie § 35 ods. 1 a 2 Trestného poriadku, podľa ktorých zákonný zástupca obvineného, ktorý je pozbavený spôsobilosti na právne úkony alebo ktorého spôsobilosť na právne úkony je obmedzená, je oprávnený obvineného zastupovať, najmä zvoliť mu obhajcu, robiť za neho návrhy, podávať za neho žiadosti a opravné prostriedky; je tiež oprávnený zúčastniť sa na tých úkonoch, na ktorých sa podľa zákona môže zúčastniť obvinený. V prospech obvineného môže zákonný zástupca tieto práva vykonať aj proti vôli obvineného. V prípadoch, v ktorých zákonný zástupca obvineného nemôže vykonávať svoje práva uvedené v odseku 1 alebo je nebezpečenstvo z omeškania, v prípravnom konaní môže na výkon týchto práv na návrh prokurátora ustanoviť obvinenému opatrovníka sudca pre prípravné konanie a v konaní pred súdom predseda senátu aj bez návrhu. Proti rozhodnutiu o ustanovení opatrovníka je prípustná sťažnosť.

Uvedené je pritom potrebné vnímať v imanentnej súvislosti s § 213 ods. 1 veta prvá Trestného poriadku, podľa ktorého policajt môže povoliť účasť obvineného na vyšetrovacích úkonoch a umožniť mu klásť vypočúvaným svedkom otázky. Rovnako tak podľa § 213 ods. 2 Trestného poriadku má obhajca obvineného právo od vznesenia obvinenia zúčastniť sa úkonov, ktorých výsledok môže byť použitý ako dôkaz v konaní pred súdom, iba ak vykonanie úkonu nemožno odložiť a obhajcu o ňom vyzušíť. Obvinenému a iným vypočúvaným osobám môže obhajca klásť otázky potom, keď policajt výsluch skončí.

Účelom práva na obhajobu je teda vo svetle vyššie uvedeného poskytnutie príležitosti obvinenému orgánmi činnými v trestnom konaní brániť sa obvineniu zo spáchania trestného činu, pričom túto povinnosť nemožno vnímať absolútne, o čom ostatne svedčí aj znenie § 213 ods. 4 Trestného poriadku, podľa ktorého ak sa obhajca alebo ním splnomocnený obhajca nedostaví na nariadený úkon, policajt vykoná tento úkon aj bez jeho účasti okrem výsluchu obvineného, ktorý trvá na prítomnosti obhajcu.

Účasť obhajcu na vyšetrovacích úkonoch je teda výlučne „len“ jeho právom, a nie jeho obligatórnou povinnosťou. Toto právo nemôže vykonávať proti vôli obvineného, okrem prípadu, ak je obvinený pozbavený spôsobilosti na právne úkony alebo ak je jeho spôsobilosť na právne úkony obmedzená; vtedy môže obhajca oprávnenia vykonávať aj proti vôli obvineného (§ 44 ods. 3). Preto ak sa obhajca alebo ním splnomocnený obhajca na nariadený úkon nedostaví, hoci bol o ňom riadne upovedomený, vykoná policajt tento úkon aj bez jeho účasti. Ak sa však obhajca nedostaví na výsluch obvineného, a tento trvá na jeho prítomnosti, policajt taký výsluch nemôže vykonať bez účasti obhajcu.

Niet pritom logického dôvodu domnievať sa, že by sa uvedené netýkalo aj opatrovníka ustanoveného postupom podľa § 35 ods. 2 Trestného poriadku; o to viac, ak v posudzovanej veci bol obvinený od počiatku prípravného konania zastúpený paralelne aj obhajcom. Rovnako tak nie je možné zo žiadneho ustanovenia Trestného poriadku vyvodiť povinnosť obligatórnej účasti ustanoveného opatrovníka na každom z realizovaných úkonov trestného konania, o ktorých bol riadne upovedomený, no možnosť účasti na nich nevyužil, nakoľko takýto extenzívny výklad by viedol k popretiu tak účelu, ako aj rýdzo gramatického znenia ustanovení § 213 a nasl. Trestného poriadku.

V posudzovanej veci tvoriacej predmet dovolacieho prieskumu najvyšším súdom pritom nemožno konštatovať chybný postup orgánov činných v trestnom konaní, ktoré by svojvoľne neumožnili účasť tak opatrovníka, ako ani obhajcu obvineného na jednotlivých úkonoch trestného konania v jeho príslušných fázach, nieto že by ani len uvedeným subjektom vôbec neumožnili realizáciu ich procesných práv upravených vyššie uvedenými ustanoveniami Trestného poriadku. O to viac, ak najvyšší súd pri zbežnom prezretí spisu zistil, že tak opatrovník obvineného, ako aj jeho obhajcovia (nakoľko bol obvinený skutočne počas celého trestného konania zastúpený obhajcom, nakoľko uňho existovali v jednotlivých fázach trestného konania buď dôvody povinnej obhajoby, resp. mu bol obhajca ustanovený na jeho žiadosť z dôvodu nemajetnosti) boli v celom priebehu prípravného konania pravidelne vyzušívaní o realizovaných úkonoch trestného konania (počínajúc č. l. 2030 až 2102 spisu).

V tejto súvislosti je pritom potrebné zdôrazniť, že zo záznamu o preštudovaní vyšetrovacieho spisu (č.l. 2113 a nasl. spisu) vyplýva, že preštudovania sa zúčastnil tak obvinený, ako aj jeho dvaja obhajcovia (JUDr. Lakatoš a JUDr. Mikita) ako aj jeho dve opatrovníčky (R. I. a Mgr. E. Q.), pričom samotný úkon preštudovania spisu sa uskutočnil dňa 23. októbra 2014 a trval od 10.00 hod. do 16.20 hod. Zo záznamu o preštudovaní vyšetrovacieho spisu však vôbec nevyplýva, že by obvinený čo i len náznakom namietal neprítomnosť, resp. procesnú pasivitu jeho opatrovníčky vo vzťahu k jednotlivým úkonom trestného konania, o ktorých bola táto upovedomovaná, ale sústredil sa na podávanie žiadostí o doplnenie dokazovania v zmysle prednesených návrhov tak, ako sú tieto podrobne uvedené v označenom zázname o preštudovaní vyšetrovacieho spisu.

Vo svetle vyššie uvedených skutočností najvyšší súd dospel k záveru, že v žiadnom prípade nemožno konštatovať porušenie obhajobných práv náležiacich obvinenému, a už vôbec nie také porušenie, ktoré by bolo zásadnej povahy tak, ako to požaduje § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

Najvyšší súd v tomto kontexte uzatvára, že nezistil naplnenie dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku namietaného obvineným a preto argumentáciu obvineného vo vzťahu k dotknutému dôvodu dovolania odmietol ako nedôvodnú.

K dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku:

Dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku možno úspešne uplatňovať v prípadoch, ak hlavné pojednávanie alebo verejné zasadnutie bolo vykonané v neprítomnosti obvineného, hoci na to neboli splnené zákonné podmienky.

Uvedený dovolací dôvod v kontexte trestnej veci obvineného nachádza svoj odraz v tom, že súd je povinný zabezpečiť obvinenému dodržanie všetkých jeho práv, ktoré mu ako obvinenému priznáva Trestný poriadok so zvláštnym dôrazom na právo obvineného na prejednanie jeho trestnej veci v jeho prítomnosti, teda v kontexte ústavných práv a práv zabezpečených medzinárodnými dohovormi, predovšetkým Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Na jednej strane pritom stojí právo, no nie povinnosť obvineného zúčastniť sa prejednávania jeho veci pred súdom, pokryté príslušnými ustanoveniami Trestného poriadku o práve obvineného odmietnuť sa zúčastniť hlavného pojednávania či verejného zasadnutia o odvolaní, resp. právo obvineného výslovne požiadať súd, aby sa hlavné pojednávanie alebo verejné zasadnutie konalo v jeho neprítomnosti.

V úzkej korelácii s uvedeným je naopak povinnosť obvineného rešpektovať zákonom stanovené pravidlá nevyhnutné pre vykonanie zákonného a spravodlivého súdneho konania za súčasného rešpektovania zásady rýchlosti a hospodárnosti trestného konania v úmysle zákonodarcu vyhnúť sa zbytočným prietiahom pri vykonávaní úkonov trestného konania, vrátane konania pred súdom.

Jednou zo základných zásad trestného konania je aj zásada vyjadrená v § 2 ods. 7 Trestného poriadku, a síce právo každého, aby jeho trestná vec bola spravodlivo a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom v jeho prítomnosti tak, aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Trestný poriadok tak priamo nadväzuje na čl. 48 ods. 2 veta prvá Ústavy SR, podľa ktorého má každý právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Navyiac, právo obvineného na prejednanie veci pred súdom v jeho prítomnosti takisto vyplýva aj z čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd, ktorého dikiu je potrebné o. i. vykladať aj tak, že každý, o právach a povinnostiach, ktorého má byť v rámci konania pred súdom rozhodované, má mať v rámci práva na súdnu a inú právnu ochranu možnosť osobne sa na takom konaní zúčastniť; musí mu byť pritom reálne umožnená účasť na konaní, právo vyjadriť sa pred súdom k tomu, čo mu je kladené za vinu a k dôkazom, na ktorých je založená obžaloba. Z tejto zásady sú výnimky prípustné len za splnenia zákonom predpísaných tak formálnych, ako aj materiálnych podmienok, ktoré minimalizujú negatívny dopad na spravodlivý súdny proces vyvolaný neprítomnosťou obvineného.

Súdy musia zároveň zabezpečiť včasné a riadne doručenie predvolania spolu s termínom hlavného

pojednávania obvinenému, pričom musia dôsledne zväziť hodnovernosť ospravedlnenia neprítomnosti obvineného na hlavnom pojednávaní, resp. v odôvodnených prípadoch hlavné pojednávanie odročiť. Zároveň musia obvineného v zmysle predchádzajúceho odseku poučiť o možnosti vykonať hlavné pojednávanie v jeho neprítomnosti a tak umožniť v plnom rozsahu realizovať jeho právo na spravodlivý súdny proces.

Z uvedeného vyplýva pomerne jednoznačný záver vyjadrený v § 120 ods. 2 Trestného poriadku, podľa ktorého v prípade ospravedlnenej neúčasti obvineného na úkone orgánu činného v trestnom konaní alebo súdu zo zdravotných dôvodov je obvinený povinný predložiť vyjadrenie ošetrojúceho lekára, že mu jeho zdravotný stav neumožňuje účasť na úkone, na ktorý bol predvolaný, bez ohrozenia života alebo závažného zhoršenia zdravotného stavu alebo z dôvodu nebezpečenstva rozšírenia nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby.

Trestný poriadok pre ospravedlnenie neúčasti na procesnom úkone ustanovuje obvinenému povinnosť dokladovať neschopnosť dostaviť sa na výsluch z dôvodu, že zdravotný stav mu neumožňuje účasť na procesnom úkone bez ohrozenia života alebo závažného zhoršenia zdravotného stavu. Na ospravedlnenie neúčasti obvineného na úkone súdu zo zdravotných dôvodov nepostačujú bežné zdravotné problémy alebo ochorenie, ale musí ísť o taký objektívne negatívny zdravotný stav obvineného, ktorý by v prípade jeho účasti na úkone súdu ohrozil jeho život alebo závažne zhoršil jeho zdravotný stav, resp. vyvolal reálnu možnosť vzniku nebezpečenstva rozšírenia nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby (nebezpečnou nákazlivou chorobou sa spravidla rozumie choroba, ktorá je uvedená vo vyhláske č. 105/1987 Zb.). O dostatočnosti ospravedlnenia obvineného rozhoduje vždy súd, ktorý obvineného na konkrétny úkon predvolal, a to s poukazom na okolnosti konkrétneho prípadu.

Ďalej je potrebné poukázať na § 252 ods. 2 Trestného poriadku, podľa ktorého v neprítomnosti obžalovaného môže súd hlavné pojednávanie vykonať, len ak súd má za to, že vec možno spoľahlivo rozhodnúť a účel trestného konania dosiahnuť aj bez prítomnosti obžalovaného a pritom

a) obžaloba bola obžalovanému riadne doručená a obžalovaný bol na pojednávanie riadne a včas predvolaný,

b) obžalovaný mal možnosť vyjadriť sa o skutku, ktorý je predmetom obžaloby, pred orgánom činným v trestnom konaní a boli dodržané ustanovenia o vyšetrovaní alebo skrátenom vyšetrovaní a obvinený bol upozornený na možnosť preštudovať spis a urobiť návrhy na doplnenie vyšetovania alebo skráteného vyšetovania,

c) obžalovaný bol na možnosť vykonať hlavné pojednávanie v jeho neprítomnosti upozornený,

d) obhajca obžalovaného, ktorý je pozbavený spôsobilosti na právne úkony alebo ktorého spôsobilosť na právne úkony je obmedzená, vyhlási, že netrvá na osobnom výsluchu obžalovaného.

Už z vyššie načrtnutých skutočností je zrejmé, že všetky vyššie uvedené zákonné predpoklady na vykonanie hlavného pojedávania v neprítomnosti obvineného R. boli v posudzovanej veci splnené, pričom rovnako nemožno konštatovať ani naplnenie negatívnej podmienky upravenej v písm. d) naposledy označeného ustanovenia Trestného poriadku. Je teda namieste uzavrieť, že okresný súd postupoval správne, ak hlavné pojednávanie dňa 4. novembra 2016 vykonal v neprítomnosti obvineného a vyhlásil na ňom aj odsudzujúci rozsudok, čo ostatne skonštatoval aj odvolací súd v odôvodnení dovolaním napadnutého uznesenia. Rovnako tak je výlučne na ťarchu označeného obvineného, že sa tohto nezúčastnil, aj keď termín hlavného pojedávania určený na dotknutý dátum vzal na vedomie na predchádzajúcom pojednávaní, čo je zrejmé z odôvodnenia rozsudku súdu prvého stupňa (č .l. 2286 a nasl. spisu). Prosté zaslanie potvrdenia o dočasnej pracovnej neschopnosti, ktoré neobsahuje zákonom predpísané náležitosti, teda vyjadrenie, že zdravotný stav osoby, ktorej bolo vystavené, jej neumožňuje účasť na úkone bez ohrozenia života alebo závažného zhoršenia zdravotného stavu alebo z dôvodu nebezpečenstva rozšírenia nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby, ale naopak, z ktorého je, s ohľadom na to, že jeho súčasťou spravidla je aj povolenie vychádzok zrejmé, že zdravotný stav neznemožňuje

účasť takejto osoby na úkone súdu, nemožno akceptovať ako ospravedlnenie v zmysle § 120 ods. 2 Trestného poriadku. Pri prezretí spisu zároveň neuniklo pozornosti najvyššieho súdu, že žiadosť o odročenie hlavného pojednávania doručil obvinený okresnému súdu dňa 3. novembra 2016, teda deň pred konaním hlavného pojednávania, pričom z priloženého potvrdenia o pracovnej neschopnosti je zrejmé, že obvinený bol uznaný práceneschopným počnúc 2. novembrom 2016 (č. l. 2264 a nasl. spisu).

Najvyšší súd si pritom neodpustí poznámku, že práve doklady o práceneschopnosti predkladané obžalovanými sú pomerne rozšírenou praxou a jednou z najčastejších príčin odročenia hlavných pojednávaní. Práve z dôvodu zabránenia zbytočných prietahov častými a neodôvodnenými absenciami obžalovaného z dôvodov práceneschopnosti je pritom obzvlášť dôležitého významu § 120 ods. 2 Trestného poriadku, z obsahu ktorého nemožno žiadnym spôsobom vyvodit', že na odročenie hlavného pojednávania stačí práve a len to, že obžalovaný predloží doklad o práceneschopnosti bez toho, aby súčasne predložil aj písomné vyjadrenie ošetrojúceho lekára o tom, že zdravotný stav obžalovaného neumožňuje jeho účasť na hlavnom pojednávaní tak, ako to predpokladá naposledy označené ustanovenie Trestného poriadku.

Ak sa teda obvinený nedostavil na hlavné pojednávanie, pričom okresnému súdu zaslal len doklad o práceneschopnosti bez vyjadrenia ošetrojúceho lekára ohľadom skutočností predpokladaných v § 120 ods. 2 Trestného poriadku v žiadnom prípade nejde o riadne ospravedlnenie. Z uvedeného jednoznačne plynie záver, že ak sú splnené aj ďalšie zákonné podmienky, nič nebráni vykonaniu hlavného pojednávania v neprítomnosti obžalovaného. Je samozrejme pravdou, že súd sa síce určitým spôsobom vystavuje teoreticky hroziacemu riziku, že obvinený takýto doklad od ošetrojúceho lekára zašle dodatočne a následne (v odvolacom konaní) dôjde k zrušeniu rozsudku súdu prvého stupňa a vráteniu veci na zopakovanie hlavného pojednávania. Takáto procesná situácia však v posudzovanej trestnej veci napokon nenastala.

S poukazom na uvedené najvyšší súd uzatvára, že naplnenie dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku v zmysle dovolacích námietok obvineného nezistil.

K dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku:

Úvodom považuje najvyšší súd za potrebné uviesť, že dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku možno úspešne uplatňovať v prípadoch, keď je rozhodnutie súdu založené na dôkazoch, ktoré neboli na hlavnom pojednávaní vykonané zákonným spôsobom. Skutočnosť, že rozhodnutie je založené na dôkazoch vykonaných v rozpore so zákonom musí byť z obsahu spisu zrejmá a porušenie zákona by malo svojou povahou a závažnosťou zodpovedať porušeniu práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 a nasl. Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, čomu napokon zodpovedá i samotná povaha dovolania ako mimoriadneho (nie ďalšieho riadneho) opravného prostriedku.

Z uvedeného potom logicky vyplýva záver, že nesprávny procesný postup súdu pri vykonávaní dôkazov môže byť dovolacím dôvodom v zmysle § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku len vtedy, ak má, resp. mal negatívny dopad na práva obvineného. Ak sa nepreukážu takéto účinky nesprávneho procesného postupu pri vykonávaní dôkazov, potom nemožno hovoriť o naplnení dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku, a to aj so zreteľom na to, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle čl. 6 ods. 1, ods. 3 písm. d) Dohovoru by mohlo dôjsť len vtedy, ak by odsúdenie bolo založené výlučne, alebo v rozhodujúcej miere (solely or to a decisive extent) na dôkazoch získaných nezákonným spôsobom, čo sa ale v predmetnej veci nestalo (pozri Mariana Marinescu p. Rumunsku, rozsudok č. 36110/03 z 2.2.2010, Emen p. Turecku, rozsudok č. 25585/02 z 26.1.2010, Van Mechelen a ďalší p. Holansku, Visser p. Holandsku, rozsudok č. 26668/95 zo 14.2.2002, Al - Khawaja a Tahery p. Spojenému kráľovstvu, rozsudok č. 26766/2005 a č. 22228/06 z 15.12.2011 a ďalšie).

Možno teda sumarizujúc uzavrieť, že dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku môže byť naplnený len vtedy, ak súd vykonal dôkazy nezákonným spôsobom, tzn. že pri ich vykonávaní (ale aj získaní v prípravnom konaní) bol porušený zákon. V rámci dovolaní iniciovaného prieskumu odôvodneného dovolacím dôvodom podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku môže najvyšší súd preskúmať len to (ak dovolanie nepodal minister spravodlivosti Slovenskej republiky podľa § 371 ods. 3 Trestného poriadku), či jediný usvedčujúci dôkaz alebo viaceré rozhodujúce usvedčujúce dôkazy boli vykonané zákonným spôsobom. Ak dospeje k záveru o zákonnosti vykonaného dokazovania, najvyšší súd ďalej nemôže spochybňovať skutkové zistenia, prehodnocovať vykonané dôkazy, ako ani ich hodnotenie vykonané súdmi nižších stupňov.

Dovolacie námietky obvineného, ktoré možno vziať k dotknutému dôvodu dovolania možno rozdeliť do dvoch samostatných okruhov, a sice i) nezákonnému vykonaniu procesného úkonu rekognície ako aj ii) odmietnutie návrhov na vykonanie dokazovania v zmysle naznačenom v texte podaného dovolania obvineným.

K prvému okruhu dovolacích námietok obvineného viažucich sa k dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku možno poznamenať, že už odvolací súd jasne a zrozumiteľne označil vykonanú rekogníciu za úplne súladnú s príslušnými ustanoveniami Trestného poriadku. Podrobnejšie, odvolací súd výslovne skonštatoval, že obidve opoznávané osoby označili tú istú osobu (obvineného) ako páchatela, pričom zo zápisnice o rekognícii vyplýva, že úkon rekognície prebehol riadnym a zákonným spôsobom. O uvedenom ostatne svedčí to, že príslušnú zápisnicu podpísal aj obvinený a jeho obhajca, ktorý bol prítomný počas celého výkonu dotknutého procesného úkonu, pričom obe uvedené osoby nijak priebeh rekognície tak počas jej priebehu, ako ani po jej skončení nenamietali (viď str. 4, štvrtý odsek odôvodnenia uznesenia krajského súdu).

Čo sa napokon týka zostávajúceho okruhu dovolacích námietok obvineného a sice nevyhoveniu ním predkladaným návrhom na vykonanie dokazovania zo strany okresného súdu, k tomu najvyšší súd primerane odkazuje na vyššie vyjadrené právne úvahy a nad ich rámec dopĺňa, že dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku - „rozhodnutie je založené na dôkazoch, ktoré neboli súdom vykonané zákonným spôsobom" a jeho zrkadlové znenie - „rozhodnutie je založené na dôkazoch, ktoré boli súdom vykonané nezákonným spôsobom", nemožno vykladať v rozpore s jeho logickým i materiálnym významom a účelom (je založené na dôkazoch) tak, že pôjde o prípady, keď súd dôkaz nevykonal. Súd nie je povinný vykonať dôkazy, ktoré strany nenavrhlí a tiež nemusí vykonať ani tie dôkazy, ktoré strany síce navrhli, ale súd ich nepovažuje za rozhodné a dôležité pre spravodlivé rozhodnutie (§ 272 ods. 3 Trestného poriadku, § 2 ods. 10 Trestného poriadku, § 2 ods. 11 Trestného poriadku) a napokon súd nemusí vykonať ani tie dôkazy, ktoré strany síce navrhli, ale „neskoro" (§ 240 ods. 3 druhá veta Trestného poriadku), alebo neprejavili reálnu snahu o ich vykonanie (§ 240 ods. 4 tretia veta Trestného poriadku).

Tiež si treba uvedomiť, že súd nie je povinný vyhovieť návrhom strán na doplnenie dokazovania, lebo v zmysle § 2 ods. 10 Trestného poriadku a § 2 ods. 11 Trestného poriadku má v rámci rozsahu vlastnej úvahy možnosť zvoliť vhodné dôkazné prostriedky na spravodlivé rozhodnutie.

Rovnako nemožno pod žiadny v § 371 ods. 1 a nasl. Trestného poriadku taxatívne uvedených dovolacích dôvodov obsahovo podradiť ani rozsah vlastnej úvahy orgánu činného v trestnom konaní alebo súdu o voľbe použitých dôkazných prostriedkov. Ak by záver orgánu činného v trestnom konaní alebo súdu učinil v zmysle § 2 ods. 12 Trestného poriadku o tom, že určitú skutkovú okolnosť považuje za dokázanú a že ju nebude overovať ďalšími dôkazmi, zakladal opodstatnenosť dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, odporovalo by to viazanosti dovolacieho súdu zisteným skutkom v zmysle § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku, ktorá vyjadruje zásadu, že účelom dovolacieho konania je posudzovanie právnych otázok, nie posudzovanie správnosti a úplnosti zistenia skutkového stavu (bližšie viď. R 7/2011). Z uvedeného teda vyplýva, že pod porušenie práva na obhajobu nepatrí hodnotenie a rozsah vykonaného dokazovania súdmi nižšieho stupňa. Je iba na úvahe súdov nižšieho stupňa posúdiť, či pre rozhodnutie vo veci potrebujú vykonať konkrétny dôkaz. Dovolací

súd do toho zasahovať nemôže.

Najvyšší súd teda síce môže obvinenému prisvedčiť v tom, že rozhodnutie súdu o odmietnutí návrhov na doplnenie dokazovania môže za istých okolností predstavovať porušenie práva na obhajobu (čiže špeciálny a samostatne stojaci dôvod dovolania, ktorý je upravený v § 371 ods. 1 písm. c/ Trestného poriadku) avšak stane sa tak napríklad vtedy, ak súd nevysvetlí, resp. vôbec neodôvodní v uznesení o odmietnutí návrhov na doplnenie dokazovania podľa § 272 ods. 3 Trestného poriadku (ktoré sa spravidla vyhlási a zaznamená do zápisnice o hlavnom pojednávaní alebo verejnom zasadnutí a písomne nevyhotovuje) zrozumiteľným, úplným a presvedčivým spôsobom nadbytočnosť a nepotrebnosť doplnenia dokazovania za súčasnej existencie iných skutočností naznačujúcich, že celé konanie bolo vedené neobjektívne a zjavne nerešpektovalo pravidlá spravodlivého procesu. Výlučne v takom prípade by bolo možné konštatovať porušenie práva na obhajobu obvineného tzv. arbitrárnym rozhodnutím súdu podľa § 272 ods. 3 Trestného poriadku. Takáto situácia však v posudzovanom prípade nenastala.

Pre záver o tom, či sa odvolací súd v kontexte trestnej veci obvineného dostatočne vysporiadal s jeho návrhom na doplnenie dokazovania, je v tejto súvislosti relevantný obsah odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu. Vo veci predstavujúcej predmet dovolacieho prieskumu z neho zreteľne vyplýva, že odvolací súd sa (čo sa zisteného skutkového stavu týka) v úplnostiach stotožnil s odôvodnením rozsudku súdu prvého stupňa v spojení s tam obsiahnutými právnymi úvahami. O tom svedčí aj skutočnosť, že odvolací súd v celosti odkázal na skutkový stav zistený pred súdom prvého stupňa, pričom osobitne zvýraznil správnosť, podrobnosť a úplnosť zisteného skutkového stavu, na podklade ktorého dospel následne aj odvolací súd k identickým skutkovým záverom, ako súd prvého stupňa, pričom z už vymedzenej časti odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu je zreteľne a zrozumiteľným spôsobom zrejmé, prečo nebolo návrhu obvineného na doplnenie dokazovania v ním označenom rozsahu vyhovené.

Z uvedeného vyplýva, že v trestnej veci obvineného najvyšší súd nezistil ani naplnenie dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku (čo primerane platí aj vo vzťahu k skôr naznačenému predpokladu naplnenia dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c/ Trestného poriadku).

Vzhľadom na skutočnosť, že najvyšší súd v súhrne nezistil naplnenie žiadneho z dovolacích dôvodov namietaných obvineným, rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu opravný prostriedok nie je prípustný.